

Forslag til handlingsprogram Lier kommune 2025-2028:

1. Økonomiske rammer

1.1. De økonomiske rammer, som fremgår av kommunedirektørens beslutningsgrunnlag med vedlegg legges til grunn for den økonomiske planleggingen i handlingsprogramperioden.

1.2. Rammer årsbudsjett 2025

Rammer for hvert utvalg fastsettes i samsvar med kommunedirektørens beslutningsgrunnlag med vedlegg, justert for endringer i vedtaket.

1.3. Skatt

Den kommunale skatteøren fastsettes til den enhver tid gjeldende maksimalsatsen.

1.4. Låneopptak 2025

Lier kommune tar ikke opp nye lån i 2025.

1.5. Likviditet

Driftskreditt på 100 mill. kr i DNB videreføres i 2025.

Likviditetssituasjonen anses som tilfredsstillende, men vurderes nærmere i årsrapporten for 2024.

1.6. Egenbetalinger, gebyrer og avgifter

Egenbetalinger, gebyrer og avgifter vedtas i henhold til kommunedirektørens beslutningsgrunnlag med tilleggsinnstilling, med unntak av gebyrer som vedtas i egne saker.

Gebyrer som vedtas i egne saker:

- «Bygg og geodata» og «Stedsutvikling og plan»
- Drammensregionens Brannvesen IKS og Vestviken 110 IKS
- Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RFD)
- Lier Vei vann og avløp KF
- Tilsynet for små avløpsanlegg
- Tiltaks-, befarings- og saksbehandlingsgebyrer - Drammen havn

1.7. Endringer i tilleggsinnstilling

Følgende rammeendringer legges inn i tillegg til beslutningsgrunnlaget.

1.7.1 Endringer i driftsbudsjettet

<i>Tall i 1000 kr</i>	2025	2026	2027	2028
Fra statsbudsjettet				
1 Økt skatt/rammetilskudd	-83 816	-83 816	-83 816	-83 816
2 Økte frie inntekter, tilleggsbevilgning 1. november	-22 000	-22 000	-22 000	-22 000
3 Kompensasjon for lønnsoppgjør 2025	66 937	66 937	66 937	66 937
4 Kompensasjon for prisvekst (utgifter og inntekter)	24 217	24 217	24 217	24 217
5 Helårseffekt av innført maks-sats i foreldrebetaling for barnehage	8 721	8 721	8 721	8 721
6 Samme nominelle gebyrnivå i barnehage som i 2024	978	978	978	978
7 Helårseffekt av innført gratis halvdagsplass i SFO	5 610	5 610	5 610	5 610
8 Kompensasjon for ny opplæringslov (skole)	310	310	310	310
9 Vaksinasjon mot covid-19 og pneumokokk	1 010	1 010	1 010	1 010
10 Virkning av endringer i folketrygdolen, økonomisk sosialhjelp	159	159	159	159
11 Justerte satser i kvalifiseringsprogrammet	87	87	87	87
12 Barnevern - pensjon for fosterforeldre	324	324	324	324
13 Barnevern spesialiserte fosterhjem	46	46	46	46
14 Økt tilskudd ressurskrevende tjenester som følge av endring i inntektssystemet	-6 300	-6 300	-6 300	-6 300
Annen endring				
15 Barnehagetilskudd – for lav budsjetttramme i 2024	7 000	7 000	7 000	7 000
16 Barnehagetilskudd – Tilskuddssatser øker utover deflator	3 000	3 000	3 000	3 000
17 Lavere tilskudd ressurskrevende brukere som følge av tilsyn	3 000	3 000	3 000	3 000
18 Økte pensjonskostnader	5 000	5 000	5 000	5 000
19 Økning legevakt utover deflator (inkl nødnett)	410	410	410	410
20 Overføring til investering KLP (egenkapital innskudd)	4 130			
21 Bruk av disposisjonsfond	-4 130			
Saldering				
22 Renter	-2 151	-2 173	-2 152	-3 695
23 Avdrag	0	-1 512	-1 759	-1 888
24 Fremskyndet omstilling med ny fordeling på utvalgene	-10 000	-10 000		
25 Økt bruk av disposisjonsfond	-2 542			
26 Redusert avsetning til disposisjonsfond		-1 008	-10 782	-9 110
Totalt	0	0	0	0

1.7.2 Endringer i investeringsbudsjettet

Prosjekt	2025	2026	2027	2028
1 8570 Forsterket satsing kollektiv, gange og sykkelveier.	-5 000			
2 xxxx Torgløsning Tranby				-50 000
3 xxxx Utbygging av infrastruktur i Lierbyen		-10 000		
4 9496 Oppgradering/videreutvikling friområder/turstier	-812			
5 9521 Kartverk			-600	
6 7011 Årkvislaveien		-10 000	-10 000	
7 7034 Ny Kunterud bru	-15 000			
8 7019 Opparbeidelse av nye gang- og sykkelveier	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
9 8703 Gilhus gård - Oppgradering og videreutvikling av eiendommen	-9 500	9 500		
10 8704 Ombygging og tilrettelegging for tilpassede lokaler i Fosskvartalet	-4 000	1 500		
11 8705 Etablering av småhus	-6 000		6 000	
12 xxxx Portnerboligen	-7 000			
13 xxxx Hennummarka barnehage - Vognskur og maling	-500			
14 xxxx Rådhuset oppgradere ventilasjon	-5 500	2 750	2 750	
15 xxxx Kulturskolen - blackbox	-400			
16 Redusert mva refusjon	11 342	1 850	970	10 600
17 Redusert låneopptak	45 370	7 400	3 880	42 400
Totalt	0	0	0	0

1.7.3 Andre endringer

Over- og underskuddsordningen avvikles fra 2024. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjennomføre en styrt avvikling.

1.7.4 Endringer i tekstdokumentet

Følgende kapitler og vedlegg i beslutningsgrunnlaget endres iht. tilleggsinnstillingen:

- Avsnitt om huseiergebyrer
- Vedlegg 4 Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger
- Vedlegg 5 Selvkostoversikt
- Vedlegg 6 Tilskuddssatser for ordinære ikke-kommunale barnehager

1.8. Rammeendringer

Endringer i driftsbudsjettet

Nye tiltak drift

+ tall = øknt kostnad/reduisert inntekt

- tall = resusert kostnad/økt inntekt

Økt ansvar gråsonveier	3 000	3 000	3 000	3 000
Leieinntekter Nordal	-500	-500	-500	-500
Tranbyhallen drift			6 000	6 000
Miljørådgiver	450	900	900	900
Grunnbemannning HOV	6 600	6 600	6 600	6 600
Redusert sykefraver HOV (vikar overtid)	-2 000	-3 000	-4 000	-5 000
Naturrestaurering Gullaug	3 000	3 000	3 000	3 000
Velferdsteknologi lisenser og drift	300	200	200	200
Reduksjon driftskostnader velferdstekno	-	-	-2 250	-2 250
Timeregistreringsystem byggesak (lisens	100	100	100	100
Eplefondet	175	200	200	200
Bygdetunet	400	400	-	-
Ressurser beredskap skred/flokk/klimaer	450	900	900	900
Naturregnskap	250	75	75	75
Etter og videreutdanning HOV	3 000	3 000	4 000	4 000
Drift hjertestartere	25	25	25	25
Ryddeprosjekt Lierelva	500	500	500	500
Oppstartsmidler frivillig opprydning Lierel	250			
Besparing IKT drift	-7 500	-15 000	-15 000	-15 000
Martinsløkka	75			

Endring avdrag utover endrint investering

Renter og avdrag fra enfringer investering

RENTER	-6 462	-1 991	-1 862	-1 856
AVDRAG	-	-4 544	-1 664	-1 744

SUM ENDRINGER DRIFT/FINANS	2 113	-6 135	224	-850
-----------------------------------	--------------	---------------	------------	-------------

Endring Netto driftsresultat (NDR)

Avsetning til/fra disposisjonsford	-2 113	6 135	-224	850
Overf. til investering (Fra endring inv)	-	-	-	-

SUM ENDRINGER NDR	-2 113	6 135	-224	850
--------------------------	---------------	--------------	-------------	------------

Endringer i investeringsbudsjettet

ENDRING INVESTERING:	2025	2026	2027	2028
Nye tiltak investering (Summer inkl. mva utgift)				
9590 Hall Tranby	108 000	105 000		
Timeregistrering byggesak	1 000			
Velferdsteknologi	3 000	3 000	3 000	3 000
Hjertestartere skoler	100			
Endringer investering	112 100	108 000	-3 000	-3 000

Endringer i 10 årig investeringsplan etter 2028

2. Generelle føringer

- 2.1. Det forutsettes at tiltak gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet og budsjettvedtaket. Tiltak av prinsipiell betydning legges fram som egne saker. Avvik skal meldes fortløpende i månedsrapporten og senest ved behandling av tertialrapport/årsregnskap.
- 2.2. Lier kommunes visjon «Grønne Lier – for alle innbyggere» legges til grunn for arbeid i alle sektorer. Hele Lier tas i bruk ved at det legges til rette for å bo i hele kommunen og opprettholde tjenestetilbud som bl.a. skole- og barnehagetilbud nær der folk bor.
- 2.3. Følgende økonomiske forutsetninger legges til grunn for økonomiarbeidet i perioden for å sikre en sunn økonomi:
  - Netto driftsresultet i % av inntektene på 1,75 %.
  - Disposisjonsfond på minimum 10 % av driftsinntektene.
  - Gjeldsgrad for gjeld eksklusive selvkostprosjekter på under 70 % av driftsinntektene.

3. Verbalvedtak - Oppdrag, tiltak mv.

3.1 Lier kommune utvider og forsterker innkjøpsstrategien når den skal fornyes fra 2025 mht. krav til leverandører for å bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, eksempelvis basert på Oslomodellen.

3.2 Lier kommune skal fokusere på å finne alternativer til fossile produkter i innkjøp som gir lavt klimafotavtrykk, samt øke gjenbruksgraden, gjøre livsløpsvurderinger, og øke andelen fossilfrie materialer som kjøpes inn.

3.3 Kommunestyret vedtar at evt. nye barnehager som bygges i HP-perioden skal være kommunale, samt kommunen går aktivt i dialog om kjøp dersom private barnehager ønsker å selge.

3.4 Lier kommune må forplikte seg til tydelig i dialog med fylkeskommune og stat for bedre overgang mellom buss og tog, både ved Lier stasjon og Brakerøya, samt togtilbudet ved både Lier og Brakerøya stasjon, hvor det viktigste må bli flere stopp i timen.

3.5 Lier kommune skal jobbe aktivt for å bidra til at flere kommer inn på boligmarkedet. Kommunen må gjøre allmenn kjent og være aktive i å markedsføre muligheter, dette innebærer tydeliggjøring av hvem som kan veilede gjennom de ulike mulighetene som Husbanken, startlån, leie til eie osv.

3.6 Lier kommune skal aktivt bruke sin rolle som planmyndighet til å sikre boliger for ulike formål i områdeplaner, og i påfølgende reguleringsplaner.

3.7 Lier kommune utreder mulighet responscenter med nærliggende kommuner innen helse- og velferdsteknologi etter modell fra Kongsberg med tilliggende kommune. Se Responssenteret.no

3.8 Støyskjerming ved Gullaug skole og kunstgressbanen må gjennomføres
Det foreligger en vedvarende alvorlig støyforurensningssituasjon på Gullaug skole med sin ubeskyttede nærhet til trafikkstøyen fra E134. Dette gjelder særlig skolens uteområder mot E134, hvor det nå også er fotballbane. Kommunedirektøren skal iverksette tiltak for støyskjerming av dette området, utover den nå nedsatte fartsgrensen på E134.

3.9 Lier kommune setter i gang arbeide med å utarbeide kommunedelplan for Lierskogen.

3.10 I forslag til handlingsplan for området landbruk og miljø trengs mer konkrete ambisjoner om å redusere nedbygging av natur. Lier kommune skal sette seg som mål å bli arealnøytrale, dvs. at det ikke bygges ned nye områder med viktig natur og dyrket mark. I tilfeller der dette unntaksvis er nødvendig, må det settes et mål om å restaurere et tilsvarende stort areal et annet sted.

3.11 Lier kommune følger opp alle relevante punkter i vedtatt «Landbruksstrategi for Viken fylkeskommune 2021 – 2030», og landbruksplan for Lier og jordvernsplan for Lier for å sikre mer selvforsyning basert på norske ressurser, med tiltak innen blant annet bærekraftig matproduksjon, lokalmat, fôrressurser og beitebruk.

3.12 Flere av vannforekomstene som berører Lier kommune har ikke nådd miljømålet etter vannforskriften og den regionale planen. Kommunedirektøren bes derfor om å ytterligere forsterke tiltakene i vannforvaltningsplanen.

3.13 Lier kommune vil sammen med skolene og relevante fagmiljøer vektlegge flere virkemidler for å styrke ungdommens livsmestring og bedre den psykiske helsen.

3.14 Det arbeides videre mer målretta med å tilrettelegge for økt sykling og gange som inkluderer trygge skole- og sykkelveier i Lier ved bl.a. fokus på bedre oppmerking, røde sykkelfelt i tettstedene, smarte måter å gi syklistar rang ved deling av vei, bruk av snarveier, kreativ arealutnyttelse ved bygging av nye gang- og sykkelveier, trafikksikkerhetstiltak langs fylkesveier og enklere løsninger/forenklet standard. God vinterdriftsstandard på gang- og sykkelveier er avgjørende.

3.15 En veterinærordning i dagvakt for å ta seg av husdyrholdet i Lier utredes, på lik linjesom i Øvre Eiker, Kongsberg og Flesberg mfl. Gjerne i samarbeid med Drammen og Asker kommuner. Dette for å opprettholde god dyrevelferd.

3.16 Lier kommune benytter seg av de gratis brosjyrene for TBE og borreliose som Flåttsenteret produserer, og distribuerer disse til fastlegekontor, vaksinekontor, helsestasjoner og andre aktuelle arenaer for folkehelseopplysning i kommunen. Det skal også undersøkes for interessen i kommunen hos bla. interesseorganisasjoner eller helsepersonell for et gratis foredrag fra Flåttsenteret om emnet. Dersom det er interesse for et gratis foredrag, skal dette gjennomføres i samarbeid med kommunen.

